

Małgorzata Klauze-Garbowska

Uniwersytet Adama Mickiewicza, Poznań, Polska

ORCID: 0000-0002-8410-0070 | e-mail: malgorzata.klauze@wp.pl

O języku biegaczy nieprofesjonalnych

Agnieszka Kijak, *Leksyka i frazeologia socjolektu biegaczy nieprofesjonalnych*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, 2022, ss. 296

DOI: 10.34739/clg.2022.14.09

Problematyka socjolingwistyczna stanowi współcześnie niezwykle popularną dziedzinę badań językoznawczych. Świadczy o tym dynamiczny przyrost prac poświęconych leksyce używanej w określonych grupach społecznych. Książka Agnieszki Kijak pt. *Leksyka i frazeologia socjolektu biegaczy nieprofesjonalnych* znakomicie wpisuje się w ten nurt współczesnego językoznawstwa, jakim jest analiza zjawisk językowych zachodzących w środowiskowych grupach komunikacyjnych. Publikacja ta dotyczy leksyki i frazeologii biegaczy nieprofesjonalnych, czyli takich, jak podkreśla Autorka, którzy nie uprawiają tego sportu zawodowo, jednak wykonywana przez nich aktywność wykracza poza wyłącznie rekreacyjną czynność.

Monografia liczy 296 stron, z czego 266 stron zajmuje jej zasadnicza część, zaś pozostałe obejmują, obok standardowych elementów, wykazy skrótów i oznaczeń źródeł, z których pozyskano materiał badawczy, wykaz tabel i wykresów, literaturę oraz aneks metodologiczny. Ten ostatni zawiera wzór kwestionariusza ankiety i wywiadu oraz scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego (z przykładowymi pytaniami).

Praca podzielona jest na dwie główne części. W pierwszej – teoretyczno-metodologicznej wydzielono trzy rozdziały. Pierwszy z nich stanowi rozważania dotyczące terminologii środowiskowych oraz zawodowych warstw polszczyzny. Badaczka scharakteryzowała terminy, takie jak: *styl*,

język, odmiana, gwara, żargon, argot oraz *socjolekt*, ukazując znakomitą znajomość dotychczasowych badań dotyczących odmian polszczyzny. Warto zauważyć, że Autorka przedstawiła także najważniejsze informacje dotyczące klasyfikacji odmian polszczyzny badaczy, takich jak: Zenon Klemensiewicz, Antoni Furdal, Teresa Skubalanka, Stanisław Urbańczyk, Danuta Buttler, Walery Pisarek, Andrzej Markowski, Stanisław Gajda, Aleksander Wilkoń.

W kolejnym podrozdziale tej części Autorka szczegółowo omówiła pojęcie socjolektu oraz jego odmian, tj. biolektu, psycholektu, profesjolektu, familiolektu oraz idiolektu. W tym miejscu nie zabrakło również przedstawienia typologii języków grup środowiskowych ze wskazaniem kryteriów: ograniczonego dostępu, funkcjonalnego, socjologicznego, terytorialnego, normatywistycznego, semantycznego i tajności.

Trzeci podrozdział części teoretyczno-metodologicznej stanowi szczegółowy opis stanu badań nad polskimi socjolektami. Autorka omówiła monografie, artykuły i leksykony wybranych grup środowiskowych, m.in. grup zawodowych (wojskowych, menedżerów, muzyków), środowisk przestępczych, młodzieżowych, grup środowiskowych posługujących się językiem za pomocą internetu i CB-radia, a także język gejów. Osobną część tego podrozdziału stanowią socjolekty sportowe, co jest szczególnym walorem recenzowanej książki.

Autorka drobiazgowo opisała stan badań nad językiem miłośników różnych dyscyplin sportowych, m.in. socjolekt paralotniarzy, język miłośników piłki nożnej, socjolekt alpinistów, słownictwo kulturystów, gimnastyków, koszykarek, zawodników ultimate, tancerzy towarzyskich. Charakteryzując publikacje poświęcone językowi miłośników różnych sportów, Autorka wskazała, że w dotychczasowych badaniach nad językami środowisk sportowych brak konkretnych informacji o udziale procentowym jednostek leksykalnych wywodzących się z danych źródeł. Pierwszą część monografii zamykają wyjaśnienia odnoszące się do motywacji określania socjolektem leksyki i frazeologii, którymi posługuje się środowisko biegaczy nieprofesjonalnych.

W drugim rozdziale Autorka szczegółowo scharakteryzowała środowisko biegaczy nieprofesjonalnych. Opisała sylwetkę biegacza, wykorzystując wyniki obserwacji przeprowadzonych na Uniwersytecie Ekonomicznym, a także badań ankietowych. Na uwagę zasługuje przedstawienie wyników tych badań w formie wykresów wraz z parametrami, takimi jak: wiek, płeć, miejsce zamieszkania czy liczba treningów odbytych w tygodniu. W dalszej

części tego rozdziału Autorka omówiła sposoby komunikacji między biegaczami nieprofesjonalnymi, wyodrębniając odmianę mówioną, internetową i pisaną badanego socjolektu.

Trzeci rozdział pierwszej części rozprawy stanowi skrupulatny opis metod wykorzystanych przez Autorkę w analizie wyekscerpowanego materiału językowego. Materiał leksykalny pozyskano z forów, stron i blogów internetowych, rozmów z biegaczami, a także ankiet, wywiadów, czasopism czy książek. Połączenie tak wielu metod gromadzenia materiału językowego dowodzi erudycji, wiedzy i dużych kompetencji badawczych Autorki.

Druga – materiałowo-analityczna część monografii podzielona została na pięć głównych rozdziałów. Pierwszy z nich stanowi analiza pojęć: pole semantyczne oraz pole tematyczne, zaś kolejnym jest słownik, który stanowi niezwykle cenny element książki – wyjaśnia i opisuje koncepcję przyjętego układu, przedstawia zasady wyodrębniania jednostek. Wyekscerpowane słownictwo Autorka ułożyła w następujące pola tematyczne (według liczebności pól): TRENING, ZAWODY, SPRZĘT BIEGOWY, ZDROWIE i KONDYCJA, BIEGACZE. W obrębie głównych pól tematycznych wyróżniła także 18 subpól. Wszystkie hasła słownikowe opracowane zostały w niezwykle rzetelny i skrupulatny sposób. Tematyczny układ haseł sprawia, że słownik oddaje obraz rzeczywistości oraz system wartości charakterystyczny dla opisywanej wspólnoty.

W trzecim rozdziale drugiej części książki przedstawiono charakterystykę pól tematycznych w socjolekcie biegaczy nieprofesjonalnych. Dzięki szczegółowej analizie udało się ustalić, że ponad 40% całego słownictwa odnosi się do pola tematycznego TRENING, co pokazuje, że dla biegaczy nieprofesjonalnych to właśnie aktywność, uprawianie sportu, trenowanie są najistotniejszym i najważniejszym elementem spajającym tę wspólnotę komunikacyjną.

Czwarty rozdział książki stanowi analiza formalna. Jej wyniki, które zostały zamieszczone w czytelnych tabelach i wykresach, wskazują na obecność takich struktur, jak: neologizmy strukturalne, neologizmy semantyczne, zapożyczenia z języków obcych, a także nowe zestawienia i związki frazeologiczne.

Przedostatni rozdział części materiałowo-analitycznej książki to omówienie socjolektu biegaczy nieprofesjonalnych pod względem zróżnicowania stylistycznego i funkcjonalnego. W tym miejscu nie zabrakło także rozważań na temat ekspresywności leksyki biegaczy, która wyraża się zwykle w postaci

np. radości z wysokiego wyniku biegu, wysiłku włożonego w pokonanie danego dystansu czy złego stanu fizycznego po biegu.

Ostatni rozdział książki poświęcony został analizie świadomości językowej członków badanej wspólnoty komunikacyjnej. Analiza przeprowadzona przez Autorkę wykazała, że biegacze nieprofesjonalni są świadomi istnienia charakterystycznego słownictwa i wykorzystują je do nawiązywania kontaktów i zacieśniania więzi w grupie.

Konkludując, stwierdzam że tak rzetelnie i fachowo przeprowadzone opis i analiza socjolektu biegaczy nieprofesjonalnych stanowią niezwykle ważny wkład w badania dotyczące języka sportu, a także niewątpliwie poszerzają stan wiedzy na temat środowiskowych odmian polszczyzny w ogóle.